

СТАРИНАР

На корицама: Преслица од ћилибара, Виминацијум, крај II – почетак III века
фото: Горан Стојић

Sur la couverture: La quenouille en ambre, Viminacium,
fin du IIe – commencement du IIIe siècle
Photo: Goran Stojić

АРХЕОЛОШКИ ИНСТИТУТ БЕОГРАД

INSTITUT ARCHÉOLOGIQUE BELGRADE

UDK 902/904 (050)
ISSN 0350-0241 (Штампано изд.)
ISSN 2406-0739 (Online)

© СТАРИНАР LXIX/2019, 1–368, БЕОГРАД 2019

STARINAR

Nouvelle série volume LXIX/2019

RÉDACTEUR

Miomir KORAĆ, directeur de l'Institut archéologique

COMITÉ DE RÉDACTION

Miloje VASIĆ, Institut archéologique, Belgrade

Rastko VASIĆ, Institut archéologique, Belgrade

Bojan ĐURIĆ, Université de Ljubljana, Faculté des Arts, Ljubljana

Mirjana ŽIVOJINOVIĆ, Académie serbe des sciences et des arts, Belgrade

Vujadin IVANIŠEVIĆ, Institut archéologique, Belgrade

Dragana ANTONOVIĆ, Institut archéologique, Belgrade

Snežana GOLUBOVIĆ, Institut archéologique, Belgrade

Arthur BANKOFF, Brooklyn Collège, New York

Natalia GONCHAROVA, Lomonosov, L'Université d'Etat de Moscou, Moscou

Haskel GREENFIELD, L'Université de Manitoba, Winnipeg

Mirjana ROKSANDIĆ, L'Université de Winnipeg, Winnipeg

Dominic MOREAU, L'Université de Lille, Lille

АРХЕОЛОШКИ ИНСТИТУТ БЕОГРАД

СТАРИНАР

Нова серија књига LXIX/2019

УРЕДНИК

Миомир КОРАЋ, директор Археолошког института

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

Милоје ВАСИЋ, Археолошки институт, Београд

Растко ВАСИЋ, Археолошки институт, Београд

Бојан ЂУРИЋ, Универзитет у Лубљани, Филозофски факултет, Лубљана

Мирјана ЖИВОЈИНОВИЋ, Српска академија наука и уметности, Београд

Вујадин ИВАНИШЕВИЋ, Археолошки институт, Београд

Драгана АНТОНОВИЋ, Археолошки институт, Београд

Снежана ГОЛУБОВИЋ, Археолошки институт, Београд

Артур БАНКХОФ, Бруклин колеџ, Њујорк

Наталија ГОНЧАРОВА, Универзитет Ломоносов, Москва

Хаскел ГРИНФИЛД, Универзитет у Манитоби, Винипег

Мирјана РОКСАНДИЋ, Универзитет у Винипегу, Винипег

Доминик МОРО, Универзитет у Лилу, Лил

БЕОГРАД 2019

СТАРИНАР

Нова серија књига LXIX/2019

ИЗДАВАЧ
АРХЕОЛОШКИ ИНСТИТУТ
Кнеза Михаила 35/IV, 11000 Београд, Србија
e-mail: institut@ai.ac.rs
Тел. 381 11 2637191

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ
Јелена АНЂЕЛКОВИЋ ГРАШАР, Археолошки институт, Београд
Марија СВИЛАР, Археолошки институт, Београд

ЛЕКТОР ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
Мирјана РАДОВАНОВИЋ

ЛЕКТОР ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
Дејв КАЛКАТ

ГРАФИЧКА ОБРАДА
Данијела ПАРАЦКИ и D_SIGN, Београд

ШТАМПА
БИРОГРАФ, Београд

ТИРАЖ
400 примерака

СЕКУНДАРНА ПУБЛИКАЦИЈА
COBISS

Учесталост излагања једна свеска годишње.

STARINAR

Nouvelle série volume LXIX/2019

EDITEUR
INSTITUT ARCHÉOLOGIQUE
Kneza Mihaila 35/IV, 11000 Belgrade, Serbie
e-mail: institut@ai.ac.rs
Tél. 381 11 2637191

SECRÉTAIRE DE RÉDACTION
Jelena ANĐELKOVIĆ GRAŠAR, Institut archéologique, Belgrade
Marija SVILAR, Institut archéologique, Belgrade

LE LECTEUR POUR LA LANGUE SERBE
Mirjana RADOVANOVIĆ

LECTEUR POUR LA LANGUE ANGLAIS
Dave CALCUTT

RÉALISATION GRAPHIQUE
Danijela PARACKI & D_SIGN, Belgrade

IMPRIMEUR
BIROGRAF, Belgrade

TIRAGE
400 exemplaires

PUBLICATION SECONDAIRE
COBISS

The Journal is issued once a year.

Часопис је објављен уз финансијску помоћ
Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Ce périodique est publié avec le soutien du
Ministère de l'éducation, de la science et du développement technologique de la République Serbie

САДРЖАЈ – SOMMAIRE

РАСПРАВЕ – ETUDES

- Dušan BORIĆ
Lepenski Vir Chronology and Stratigraphy Revisited 9
Душан БОРИЋ
Поново о хронологији и стратиграфији Лепенског Вира 49
- Dragan R. MILANOVIĆ
Insight into the Regional Distribution and Geographic Setting of the Vinča
and Bubanj–Sălcuța–Krivodol Settlements in the Central Balkans and its Implications 61
Драган Р. МИЛАНОВИЋ
Увид у регионалну дистрибуцију и географски положај винчанских
и Бубањ–Салкуца–Криводол насеља на централном Балкану и његове импликације 82
- Vidan B. DIMIĆ
Hammering the Past: The Experimental (Re)construction and Usage
of Prehistoric Mining Hammerstones from the Prljūša–Mali Šturac site, Rudnik Mountain 85
Видан Б. ДИМИЋ
Раскуцавајући прошлост: Експериментална (ре)конструкција и употреба праисторијских
рударских камених батова са локалитета Прљуша–Мали Штурац на планини Рудник 112
- Vojislav M. FILIPOVIĆ, Ognjen Đ. MLADENOVIĆ, Vesna P. VUČKOVIĆ
Archaeological site of Bolnica in Paraćin and its importance for the prehistory of the Central Morava Region
– a contribution in chronology and horizontal and vertical stratigraphy 113
Војислав М. ФИЛИПОВИЋ, Огњен Ђ. МЛАДЕНОВИЋ, Весна П. ВУЧКОВИЋ
Локалитет Болница у Параћину и његов значај у праисторији централног Поморавља
– прилози хронологији, хоризонталној и вертикалној стратиграфији 134
- Barbara ARMBRUSTER, Albrecht JOCKENHÖVEL, Aleksandar KAPURAN, Raško RAMADANSKI
The moulds from Velebit and European Bronze Age metal anvils 139
Барбара АМБРУСТЕР, Алберт ЈОКЕНХОБЕЛ, Александар КАПУРАН, Рашко РАМАДАНСКИ
Ливачки калупи из Велебита и метални наковњи из бронзаног доба у Европи 177
- Ivana R. S. ŽIVALJEVIĆ, Sonja I. VUKOVIĆ-BOGDANOVIĆ, Ivan S. BOGDANOVIĆ
Ad Palatinas acipensem mittite mensas: Fish remains from Viminacium 183
Ивана Р. С. ЖИВАЉЕВИЋ, Соња И. ВУКОВИЋ-БОГДАНОВИЋ, Иван С. БОГДАНОВИЋ
Ad Palatinas acipensem mittite mensas: остаци риба са Виминацијума 201

Dragana VULOVIĆ, Nataša MILADINOVIĆ-RADMILLOVIĆ, Ilija MIKIĆ A Case of <i>Myositis Ossificans Traumatica</i> on one Skeleton from Viminacium	203
Драгана ВУЛОВИЋ, Наташа МИЛАДИНОВИЋ-РАДМИЛОВИЋ, Илија МИКИЋ Случај <i>Myositis Ossificans Traumatica</i> на скелету из Виминацијума	211
Ilija D. DANKOVIĆ Burial of a Woman with an Amber Distaff at Viminacium	215
Илија Д. ДАНКОВИЋ Сахрана жене са преслицом од ћилибара из Виминацијума	229
Nadežda M. GAVRILOVIĆ VITAS Syrian priesthood in the territory of Danube Limes of Moesia Superior: Funerary monument dedicated to Jupiter Dolichenus and Dea Syria from Glamija	231
Надежда М. ГАВРИЛОВИЋ ВИТАС Сиријско свештенство на територији дунавског лимеса Мезије Супериор: надгробни споменик Јупитера Долихена и Деа Сирије из Гламије	246
Nadežda M. GAVRILOVIĆ VITAS, Gordana D. MILOŠEVIĆ JEVTIĆ Building with Octagon from the locality of “Gradsko polje” in Niš (<i>Naissus</i>) New Archaeological Excavations	247
Надежда М. ГАВРИЛОВИЋ ВИТАС, Гордана Д. МИЛОШЕВИЋ ЈЕВТИЋ Грађевина са октогоном на локалитету „Градско поље” у Нишу (<i>Naissus</i>) – нова археолошка истраживања	271
Ivana POPOVIĆ Lead Seals with Teatrarchical Busts from the Imperial Palace in Sirmium	273
Ивана ПОПОВИЋ Оловне пломбе са тетрархијским бистама из царске палате у Сирмијуму	285
Gordan MARIČIĆ, Željka ŠAJIN The Status of the <i>Coloni</i> in the Mining District of Vipasca in View of the Provisions of the <i>Lex Metallis Dicta</i>	287
Гордан МАРИЧИЋ, Жељка ШАЈИН Положај колона у рудничком дистрикту Випаске у светлу одредаба закона <i>Lex metallis dicta</i>	296
Vujadin IVANIŠEVIĆ, Ivan BUGARSKI, Aleksandar STAMENKOVIĆ The Outer Forts of Caričin Grad: Visualisation of Digital Terrain Models and Interpretation	297
Вујадин ИВАНИШЕВИЋ, Иван БУГАРСКИ, Александар СТАМЕНКОВИЋ Спољашња утврђења Царичиног града: визуелизација и интерпретација дигиталних модела рељефа	316
Marko POPOVIĆ Saska church in Novo Brdo – <i>Santa Maria in Novomonte</i>	319
Marko POPOVIĆ The Saxon church in Novo Brdo – <i>Santa Maria in Novomonte</i>	346

КРИТИКЕ И ПРИКАЗИ – COMPTES RENDUS

Драгана АНТОНОВИЋ

Gold & Bronze: metals, technologies and interregional contacts in the Eastern Balkans during Bronze Age =
Злато & бронз: метали, технологии и междурегионални контакти на територијата на Источните Балкани
през бронзовата епоха, Sofia, National Archaeological Institute with Museum,
Bulgarian Academy of Sciences, 2018. 349

Бранислав ТОДИЋ

Марко Поповић, Игор Бјелић, Црква Светог Николе: катедрала града Новог брда
– St Nicholas Church: the Orthodox Cathedral of the Town of Novo brdo,
Републички завод за заштиту споменика културе, Београд 2018. 351

IN MEMORIAM

Ивана ПОПОВИЋ

Noël Duval (1929–2018) 355

Editorial Policy and Submission Instructions for the *Starinar* Journal 361

КРИТИКЕ И ПРИКАЗИ – COMPTES RENDUS

Gold & Bronze: metals, technologies and interregional contacts in the Eastern Balkans during Bronze Age = Злато & бронза: метали, технологии и междурегионални контакти на територијата на Източните Балкани през бронзовата епоха, editors Stefan Alexandrov, Yana Dimitrova, Hristo Popov, Barbara Horejs, Krastyu Chukalev, National Archaeological Institute with Museum, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia 2018. 596 стр. са илустр., ISBN 978-954-9472-60-8

Почетком 2017. године у Бечу је уприличена изузетно интересантна изложба под називом *Das erste Gold. Ada Tepe: Das älteste Goldbergwerk Europas*, у организацији Уметничко-историјског музеја (Kunsthistorische Museum) у Бечу, Археолошког института са музејом Бугарске академије наука (НАИМ-БАН) и Института за оријенталну и европску археологију (OREA) Аустријске академије наука. Изложба је била посвећена истраживањима рудника злата из бронзаног и гвозденог доба Ада Тепе у Тракији, која су годинама пратили с великим интересовањем стручњаци широм Европе. Изузетна посећеност изложбе у Бечу подстакла је сараднике из НАИМ-БАН да изложбу прошире на металне налазе из бронзаног доба са целе територије Бугарске. Нова изложба под називом *Злато и бронза – Gold & Bronze* отворена је у октобру 2017. године у Археолошком музеју у Софији. У њеној реализацији учествовао је импресиван број од 85 сарадника из 28 музеја из целе Бугарске.

Тематски је књига подељена на два дела. Први део представља зборник радова са текстовима посвећеним технолошким достигнућима бронзаног доба и њиховом утицају на друштвене заједнице тог доба, и то како у Бугарској тако и у ширем европском контексту. Други део је посвећен самим налазиштима и налазима из бронзаног доба са територије Бугарске. Физички, књига има четири поглавља: *Introduction, Metals, technologies and contacts, Sites and finds and Catalogue*.

У уводном делу (*Introduction*) представљен је ток настајања изложбе као и овог пратећег зборника, који почиње

историјатом истраживања рудника Ада Тепе. С обзиром на то да су и изложба и пратећа књига *Gold & Bronze* инициране тим истраживањима, у књизи им је дато доста простора. Заштитна истраживања тог рудника злата код Крумовграда у јужној Тракији, предузета због савремене рудне експлоатације што је уништила цео локалитет, представљају највећа археолошка истраживања приватног сектора која су икада предузета у Бугарској. Започета још 2001. године мањим радовима, од 2005. проширила су се уз укључивање, поред археолога из Бугарске, стручњака из Немачке и Аустрије. Вишегодишња интензивна истраживања на великом простору дала су веома значајне резултате о рударству, металургији и функционисању рударских заједница током бронзаног и гвозденог доба. О свему томе говори текст Христа Попова на крају уводног дела (*About Ada Tepe and its Role for the Creation of this Book*), а знатно више конкретних резултата изнето је у другом поглављу књиге у тексту који потписују руководиоци истраживања на Ада Тепе – Христо Попов и Албрехт Јокенхевел (*The Late Bronze Age Gold Mine at Ada Tepe*).

Свакако најзанимљивије јесте поглавље *Metals, technologies and contacts*. У овом својеврсном зборнику радова о металургији бронзаног доба сакупљено је 24 рада водећих аутора из света у овој области. Радови су тематски поређени тако да су покривене све теме – од оних које говоре о природним условима у бронзаном добу, преко оних који се баве материјалним налазима, до текстова о културним контактима са суседним областима.

На почетку поглавља, осим чланка који даје резултате новијих истраживања о еколошким одликама средине и прилагођавању тим условима од стране носилаца бронзано-добних култура источног Балкана (*Natural Environment and its Use by Man During the Bronze Age in the Territory of Bulgaria*), налазе се текстови у којима је више пажње посвећено геолошком потенцијалу Бугарске.

Текст К. Димитрова и Р. Стојчева (*The East Balkan Region as a Source of Precious and Non-ferrous Metals from Pre-history to the Roman Period*) даје пресек археолошки потврђених, као и потенцијалних праисторијских рудника и рудишта бакра и племенитих метала на источном Балкану. Поред Аи Бунара, халколитског рудника бакра, једног од најстаријих у Европи, приказани су и неки каснији рудници што су експлоатисани током римског периода и средњег века, за које се претпоставља да су коришћени и у праисторији. Нарочито је методолошки занимљиво истраживање рудног поља Розен на обали Црног Мора, код Созопоља, где су остаци старог рударства детектовани путем LiDAR технологије.

Чланак З. Цинцова (*The Long Guarded "Precious" Secrets from the Alluvial Sediments. The Placer Gold in Present-Day Bulgaria*) један је од ретких такве врсте у археолошкој литератури. Геолог по струци, научно усмерен ка истраживању алувијалних лежишта племенитих метала (био је такође и члан истраживачког тима рудника Ада Тепе), Цинцов је у свом тексту приказао геолошко богатство водених токова и њихов економски значај у праисторији. Испирањем алувиона на златоносним рекама, на начин како се то радило у прошлости, па вероватно и у праисторији, аутор је, осим руде, сакупио и бројне ситне златне праисторијске предмете који су дали хронолошку потврду о времену експлоатације злата из речних наноса.

Откривање металургије почетком 5. миленијума пре н. е. доноси са собом нове професије које су директно повезане са прерадом метала. Једна од њих је и рударење, а о њему говори рад Т. Штолнера (*Mining as a Profession in Prehistoric Europe*). Овај аутор, који дуго низ година води истраживања неких од најзначајнијих рудника у Европи и Азији, као што су Митерберг у Аустрији и Сакдриси у Грузији, приредио је један веома интересантан рад о рударству и другим активностима које су у праисторији биле везане за њега – од саме експлоатације руде до промена у друштвеној структури металодобних заједница.

Следе радови који се баве периодизацијом и културним контактима током бронзаног доба у Бугарској и Доњем Подунављу, с посебним освртом на развој металургије у том периоду, а које потписују аутори из Бугарске и Румуније (*The Early and Middle Bronze Age in Bulgaria: Chronology, Periodization, Cultural Contacts and Precious Metal Finds; Cultural Influences and Long-Distance Contacts during the 3rd Millennium BC; Gold Finds from Southern Romania during the 3rd and 2nd Millennia BC; Early and Middle Bronze Age Copper Metallurgy in the Northern Part of the Lower Danube Region*). Треба имати у виду то да по хронологији бугарских праисторичара бронзано доба траје безмало три миленијума (3500–1000/900 пре н. е.), па зато приликом читања радова објављених у овој књизи не треба сметнути с ума разлику између бугарске и српске хронологије, будући да се српска везује за хронологију Средње Европе по којој је рано брон-

зано доба Бугарске паралелно са средњим и касним енеолитом у Србији и Средњој Европи.

Два рада су посвећена настанку калајне бронзе, као и изворима руде калаја у југоисточној Европи. У овим радовима дата су два супротстављена мишљења. У тексту Б. Несел и Е. Пернишке (*The Rise of Tin Bronze in Southeastern Europe in the 3rd and 2nd Millennia BC*) искључује се могућност коришћења алувијалних лежишта каситерита у северозападној Србији, а појава бронзаних предмета у југоисточној Европи везује се не само за утицај већ и за сировине из Средње Европе и уњетичке културе. Насупрот њему, рад групе аутора коју предводи В. Пауел (*Tin Sources and Regional Trade in the Bronze Age of Southeast Europe: Evidence from Tin Isotopes*) даје резултате нових истраживања која су утврдила да је бронза јужно од Дунава рађена од калаја управо из српских лежишта, а она северно од њега из Ерцгебиргеа, лежишта калајне руде на граници Немачке и Чешке.

У неколико радова (*The Middle Bronze Age on the Lower Danube; Hoards and Metal Assemblages on the Lower Danube during the Late Bronze Age; The Bronze Age in the Eastern Rhotopes*) изнети су резултати истраживања бронзаног доба у Доњем Подунављу у ширем смислу, тако да се знатно боље могу сагледати културни контакти током овог периода на територијама данашње Бугарске и Румуније. У поменутих текстовима посвећено је доста пажње утицају са удаљених територија, од Мале Азије до Средње Европе.

Посебно је занимљив текст А. Јокенхевела (*Casting and Forging in Bronze Age Bulgaria*), који се више бави технолошким проблемима у бронзаном добу. Без обзира на то колико је металних предмета прикупљено у самој Бугарској, мало је налаза који директно сведоче о технологији њихове производње. У овом раду сабрани су и представљени малобројни калупи, инготи и ливачке посуде са целе територије Бугарске, уз разматрање њихове примене у производњи металних предмета.

Остави из Влчитрна, по речима М. Стефанове „најегзотичније и најинтересантије од свих трачких остава“, посвећена су три рада. У поменутој остави нађено је 13 предмета врхунске занатске производње и укупне тежине невероватних 12,4 килограма. Откада је откривена 1924. године, остава је често била тема научних студија, али о њој још није све речено. Чланци у овом зборнику доносе нове резултате проучавања технологије украшавања, с посебним освртом на технику дамаскаж (*The Treasure of Valchitran: Production Technique*), као и на анализе хемијског састава злата, које указују на то да предмети нису били израђени од исте руде, нити од руде која потиче из самог рудника Ада Тепе, већ из области око њега (*The Chemical Composition of the Gold Finds from Valchitran Treasure*). Рад М. Стефанове (*Valchitran Type Disks: Reviewing Some Aspects of their Interpretation and the Cultural Interconnections in the 2nd Millennium BC Thrace*) бави се културним утицајима из Грчке и са Блиског истока на Тракију кроз анализу предмета из влчитрнске оставе.

Културним контактима источног Балкана са околним областима посвећена су три чланка. Онима са егејским светом бави се рад Б. Хорејш и Р. Јунга (*Networks and Cultural Contacts with the Aegean*), додирима источног Балкана са Тројом и Анадолијом током бронзаног доба посвећен је текст П. Павука (*Thrace, Troy and Anatolia. Troy and its Contacts to*

the Balkans), а са средњом Европом и северном обалом Црног мора чланак Љ. Лештакова (*The Metallurgy of the Eastern Balkans and the Contacts with Central Europe and the Northern Black Sea Region in the Second Half of the Late Bronze Age*).

Посебно су интересантни текстови Р. Јунга (*Warriors and Weapons in the Central and Eastern Balkans*) и М. Василеве (*Late Bronze Age Scepter-Maces*) који се баве бронзанообним оружјем. Први текст говори о релативно малобројним мачевима који су као оружје у правом смислу те речи коришћени у борби, а други је студија о посебној врсти налаза – каменим секирама и скиптрима, за које се сматра да су били статусни симболи ратничке елите.

Поглавље се завршава радом који се бави моделом транзиције из бронзаног у гвоздено доба на територији Тракије (*The Model of Transition to the Culture of Iron in Thrace*). Усвајање нове технологије – црне металургије, односно производње гвоздених предмета – представља значајан преломни моменат у праисторији. Аутори се у тексту посебно баве разлозима који су довели до производње гвожђа у Тракији. Као један од њих наводе модел А. Снодграса (*Snodgrass*), који је предложен за Грчку и по коме је исцрпљеност резерви бакарне и калајне руде на крају бронзаног доба био један од главних узрока увођења металургије гвожђа, што представља смелу претпоставку која ће сигурно бити тема неких будућих истраживања. Такође, доста пажње посвећено је и утицајима из Анадолије и Грчке који су довели до усвајања нове технологије у Тракији крајем 10. века пре н. е.

Након споменуте 24 студије, у којима се даје пресек бронзаног доба Бугарске на најбољи начин и износе нови резултати и нови погледи на тај дуг и буран период праисторије, следе поглавља која приказују локалитете и налазе

што су представљени на изложби. Поглавље *Sites and finds* садржи 37 кратких текстова посвећених најзначајнијим бронзанообним насељима, некрополама и групним налазима металних предмета. Управо се у том поглављу види обим археолошких истраживања у Бугарској, која се на неким налазиштима воде, с прекидима, још од прве половине 20. века. Поглавље прати каталог изложених предмета са одличним илустрацијама. Мора се нагласити и то да фотографије високог квалитета дају посебну вредност овој књизи.

Није познато зашто су праисторијска налазишта са приметно већом количином метала, посебно злата, баш у Бугарској остала сачувана у већем броју него у осталим деловима Балкана. Поставља се питање да ли је разлог за то боља археолошка заштита која се спроводи у Бугарској или мање уништавање током ранијих периода (антика, средњи век, отомански период, ратови у 19. и 20. веку), а можда и близина Егеје и Мале Азије и отвореност утицајима из тих области која је довела до већег узлета металургије током бронзаног доба. У бројним текстовима у овој књизи покушано је, између осталог, да се одговори и на та питања изношењем резултата нових археолошких открића и интердисциплинарних истраживања, у којима је приметна знатно ближа сарадња са тимовима стручњака из иностранства него што је то било раније. Сви текстови у књизи *Злато и бронза*, као и изложба истог назива, на најбољи су начин представили снагу бугарске археологије и њен очигледан напредак током последњих деценија. Мени је лично било право задовољство прочитати је од корице до корице, а не сумњам у то да су је на исти начин доживеле и бројне колеге широм Европе.

Драгана АНТОНОВИЋ

Марко Поповић, Игор Бјелић, Црква Светог Николе: катедрала града Новог Брда – St Nicholas Church: the Orthodox Cathedral of the Town of Novo Brdo, Републички завод за заштиту споменика културе, Београд 2018. 244 стране, 82 слике

Двојезични текст књиге Марка Поповића и Игор Бјелића о цркви Светог Николе у Новом Брду представља свеобухватну студију о овом средњовековном споменику, а састоји се од више поглавља: Уводна разматрања, Настанак и развој Новог Брда у 14. и 15. веку, Досадашња истраживања, Гробљанска црква са некрополом, Црква Светог Николе – старији, западни део катедрале, Црква Светог Николе – дограђени, источни део катедрале, Сахрањивање у катедрали, Доградња катедрале – значење, функција и датовање, Цамија – некадашња катедрала Новог Брда и Завршна реч. На крају књиге је прилог о натписима из саборне цркве Светог Николе који је написала Гордана Томовић.

Већ се из наслова књиге и навођења њених поглавља види да су аутори главну пажњу усмерили на највећу новобрдску цркву и сакрални простор око ње, разматрајући их у историјском контексту и кроз промене које су с временом

доживљавали. Увод у тему, неопходан и веома важан у студијама овакве врсте, представља сажет и прегледан осврт на настанак Новог Брда, његов развој и његово гашење пред крај 17. века. Осим најважнијих података о граду, о његовом тргу, урбаној структури, градској управи и ковници новца, у књизи је прегледно приказана историја града, најпре у његовом српском, а потом и турском раздобљу. У првим поглављима књиге исцрпно су изложени и сви расположиви подаци о житељима Новог Брда током 14. и 15. века – Сасима, Дубровчанима, Которанима и локалном српском становништву – уз наглашавање да је сачувана изворна грађа махом једнострана, јер највећим делом потиче из приморских архива – Дубровника и Котора. Излагање о житељима града било је неопходно ради бољег разумевања изградње храмова у Новом Брду, о којима се највише зна по писаним изворима и по њиховим археолошким траговима.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

902/904

СТАРИНАР Српског археолошког друштва /

уредник Миомир Кораћ. – Год. 1, бр. 1 (1884) – год. 12, књ. 1/4 (1895) ; нови ред, год. 1, бр. 1 (1906) – год. 4, бр. 2 (1909) ; нови ред, год. 5, бр. 1/2 (1910) – год. 6, бр. 1/2 (1911) ; трећа серија, књ. 1 (1922) – књ. 15 (1940) ; нова серија, књ. 1, год. 1 (1950) – . – Београд : Археолошки институт, 1884–1895; 1906–1911; 1922–1940; 1950– (Београд : Бирограф). – 30 cm

Годишње. – Наслов: од бр. 1 (1906) Старинар; од 1923.

Старинар = Starinar. – Текст на срп. и енгл. језику.

– Друго издање на другом медијуму: Старинар (Online)

= ISSN 2406-0739

ISSN 0350-0241 = Старинар

COBISS.SR-ID 8111874

STARINAR

ISSN 0350-0241

9 770350 024001